indenrigs og boligministeriet

Enhed
Demokrati

Sagsbehandler
Lise Brandi-Hansen

Koordineret med

Sagsnr.
2022 - 6136

Doknr.
573406

Dato
28-11-2022

Notat om kommunalbestyrelsens indkaldelse af permanent stedfortræder i forlængelse af en midlertidig stedfortræderindkaldelse

Konklusion

Foranlediget af en artikel den 11. november 2022 på Kommunen.dk har Indenrigs- og Boligministeriet generelt udtalt følgende:

Det er Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at alle tilfælde af stedfortræderindkaldelse efter § 104 i den kommunale og regionale valglov skal godkendes af kommunalbestyrelsen, ligesom det gælder alle tilfælde af stedfortræderindkaldelse efter § 15 i lov om kommunernes styrelse. Kravet om kommunalbestyrelsens godkendelse gælder således også for stedfortræderindkaldelse, som sker i umiddelbar forlængelse af den samme stedfortræders midlertidige indkaldelse for det nu udtrædende eller afdøde medlem. Kravet gælder tillige for den senere fornyede stedfortræderindkaldelse, der skal ske, i tilfælde af, at en højere placeret stedfortræder, der har været indkaldt midlertidigt for et andet medlem, på ny bliver ledig og skal indtræde permanent i kommunalbestyrelsen.

Overvejelser og vurdering

1. Efter bestemmelsen i den kommunale styrelseslovs § 15, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, om betingelserne for at indkalde en stedfortræder er opfyldt. Kommunalbestyrelsen skal efter denne bestemmelse tage stilling til, om der skal indkaldes en stedfortræder, og om stedfortræderen er rette stedfortræder og er valgbar. Bestemmelsen finder kun anvendelse ved en stedfortræders midlertidige indtræden.

Den kompetence, som efter bestemmelsen i den kommunale styrelseslovs § 15, stk. 4, tillægges kommunalbestyrelsen, kan ikke overlades til andre. Dette skal ses i sammenhæng med, at reglerne i den kommunale styrelseslov – til forskel fra anden lovgivning, der beskriver kommunalbestyrelsens kompetence – vedrører indretningen af det kommunale styrelsessystem. Se Hans B. Thomsen, Lise Brandi-Hansen, Christina Ekmann og Christian Vigh, Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2022, s. 107.

Efter bestemmelsen i den kommunale og regionale valglovs § 104 indtræder vedkommende stedfortræder efter reglerne i § 91 i det pågældende medlems sted, når et medlem i valgperiodens løb udtræder eller dør. Uagtet, at den kommunale og regionale valglov ikke indeholder en udtrykkelig bestemmelse svarende til den kommunale styrelseslovs § 15, stk. 4, må det antages, at sager, der angår kommunalbestyrelsens egen sammensætning og kommunalbestyrelsesmedlemmers egne forhold (fritagelse for hverv m.v.) ikke kan overlades til andre. Dette følger således af sagens beskaffenhed. Se Hans B. Thomsen, Lise Brandi-Hansen, Christina Ekmann og Christian Vigh, Lov om kommunernes styrelse

med kommentarer, 2022, s. 107. Dette resultat følger også af det daværende Økonomi- og Indenrigsministeriums notat af 30. juni 2017, jf. Resumédatabasen 17.8.2, som er refereret nedenfor i pkt. 2.

2. Det daværende Økonomi- og Indenrigsministerium konkluderede i et notat af 30. juni 2017, jf. Resumédatabasen 17.8.2, bl.a. følgende:

"… en stedfortræder [kan først] anses for indtrådt som varigt medlem efter et medlems udtræden som følge af tab af valgbarhed på grund af straf, når kommunalbestyrelsen/regionsrådet har konstateret, at stedfortræderen er rette stedfortræder og er valgbar. Dette sker på det førstkommende kommunalbestyrelsesmøde/regionsrådsmøde, efter at kommunalbestyrelsen/regionsrådet og det pågældende medlem har modtaget Valgbarhedsnævnets afgørelse, som er det tidspunkt, hvor det pågældende medlem anses for udtrådt.

Ovenstående konklusion følger ikke direkte af den kommunale og regionale valglov, men det må konkluderes, at der gælder en tilsvarende procedure som efter den kommunale styrelseslovs § 15, stk. 4, hvad angår kommunalbestyrelsens/regionsrådets vurdering af, om stedfortræderen er rette stedfortræder efter § 91, og om stedfortræderen er valgbar bortset fra betingelsen vedrørende straf. Kommunalbestyrelsen/regionsrådet skal derimod i modsætning til efter den kommunale styrelseslovs § 15, stk. 4, ikke tage stilling til, om der skal indkaldes en stedfortræder, da dette følger af Valgbarhedsnævnets afgørelse."

Til støtte for konklusionen angav det daværende Økonomi- og Indenrigsministerium bl.a. følgende:

"Til støtte herfor kan anføres, at det ikke er hensigtsmæssigt, at en stedfortræder blot indtræder ved et medlems udtræden, hvis det senere viser sig ved kommunalbestyrelsens/regionsrådets konstatering, at det i stedet var stedfortræder nr. 2 på stedfortræderlisten, der skulle have været indtrådt, fordi stedfortræder nr. 1 ikke længere opfyldte valgbarhedsbetingelserne, f.eks. fordi vedkommende ikke længere havde bopæl i kommunen/regionen. I dette tilfælde kan stedfortræder nr. 1 ikke siges at være indtrådt som medlem fra tidspunktet for det tidligere medlems udtræden, og indtil kommunalbestyrelsen/regionsrådet konstaterer, at stedfortræder nr. 1 ikke opfylder betingelserne for indtræden (i dette tilfælde bopælskravet), og at det i stedet er stedfortræder nr. 2, som skal indtræde. Stedfortræder nr. 2 har i den situation ingen mulighed for at vide, at vedkommende faktisk er indtrådt fra det tidligere medlems udtræden, fordi stedfortræder nr. 1 ikke længere opfylder valgbarhedsbetingelserne, fordi denne er fraflyttet kommunen/regionen.

Til støtte herfor kan videre anføres, at en stedfortræder ikke kan være ansvarlig for kommunalbestyrelsens handlinger og undladelser, førend kommunalbestyrelsen har afholdt et møde og truffet beslutning om stedfortræderens indtræden."

3. Når en stedfortræder er midlertidigt indkaldt i kommunalbestyrelsen, og kommunalbestyrelsen har godkendt denne stedfortræderindkaldelse efter § 15, stk. 4, i lov om kommunernes styrelse, vil det ofte være denne stedfortræder, der skal indkaldes permanent efter § 104 i den kommunale og regionale valglov i tilfælde af, at vedkommende medlem afgår ved døden eller udtræder af kommunalbestyrelsen i fraværsperioden. Dette vil imidlertid ikke altid være tilfældet.

Eksempelvis kan man forestille sig følgende situation, hvor flere stedfortrædere indkaldes fra samme liste: Medlem 1 har midlertidigt lovligt forfald, og 1. stedfortræder

indkaldes midlertidigt efter § 15 i lov om kommunernes styrelse, hvilket kommunalbestyrelsen godkender efter bestemmelsens stk. 4. Mens medlem 1 har forfald, og 1. stedfortræder er indkaldt, sker følgende: Medlem 2 får forfald pga. sygdom, og 2. stedfortræder indkaldes midlertidigt efter § 15 i lov om kommunernes styrelse, hvilket kommunalbestyrelsen godkender efter bestemmelsens stk. 4. Medlem 2 afgår derefter ved døden uden at vende tilbage til sit hverv. I dette tilfælde vil det være 1. stedfortræder, der som den bedst berettigede stedfortræder skal indtræde permanent i kommunalbestyrelsen som stedfortræder for medlem 2. Dette skal imidlertid først ske, når medlem 1 er genindtrådt i kommunalbestyrelsen, og 1. stedfortræder derfor bliver ledig. Indtil da "vikarierer" 2. stedfortræder for 1. stedfortræder på den permanent ledige plads.

Det anførte er i overensstemmelse med Indenrigs- og Boligministeriets telefonnotat af 10. februar 2021, jf. Resumédatabasen 21.1.1. Som det fremgår af notatet, undgås ved denne fremgangsmåde det åbenbart urimelige resultat, at en stedfortræder, der står lavere i stedfortræderrækkefølgen, indtræder permanent i kommunalbestyrelsen, fordi en stedfortræder, der står højere på listen, tilfældigvis på tidspunktet for medlemmets udtræden var indkaldt midlertidigt for et andet medlem. Som det også fremgår af notatet, er der ikke i lovgivningen belæg for en løsning, hvorefter f.eks. en 1. stedfortræder, der sidder i kommunalbestyrelsen for et midlertidigt fraværende medlem, straks ved et andet medlems udtræden (eller død) af kommunalbestyrelsen indtræder i den nye permanent ledige plads i kommunalbestyrelsen. Dette må afvente, at 1. stedfortræder bliver ledig.

4. Som anført ovenfor under pkt. 1 og 2 kræver lovgivningen som udgangspunkt, at kommunalbestyrelsen godkender alle tilfælde af stedfortræderindkaldelse i kommunalbestyrelsen. I tilfælde af midlertidigt forfald skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, om der skal indkaldes en stedfortræder, og om stedfortræderen er rette stedfortræder og er valgbar. I tilfælde af permanent stedfortræderindkaldelse skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, om stedfortræderen er rette stedfortræder og er valgbar.

Som det fremgår af pkt. 3 ovenfor, vil det i tilfælde af et kommunalbestyrelsesmedlems død (eller udtræden) ikke altid være den stedfortræder, der frem til dødsfaldet (udtræden) har været indkaldt i medlemmets midlertidige fravær, der skal indtræde permanent i kommunalbestyrelsen.

Derfor er det efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse ikke hensigtsmæssigt, at en stedfortræder, der midlertidigt har været indkaldt som stedfortræder for det senere afdøde medlem, forbliver stedfortræder for det afdøde medlem, uden at der tages stilling til, om vedkommende er rette permanente stedfortræder for vedkommende. Tages der derimod stilling hertil, kan det konstateres, om vedkommende stedfortræder er den permanente stedfortræder, eller om vedkommende "vikarierer" for en stedfortræder højere oppe på stedfortræderlisten, der ikke er ledig, men må forventes senere at skulle indkaldes som permanent medlem af kommunalbestyrelsen.

Kun kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning i sager om indkaldelse af stedfortræder, idet sagerne vedrører kommunalbestyrelsens egne forhold.

På denne baggrund er det Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at alle tilfælde af stedfortræderindkaldelse efter § 104 i den kommunale og regionale valglov skal godkendes af kommunalbestyrelsen, ligesom det gælder alle tilfælde af stedfortræderindkaldelse efter § 15 i lov om kommunernes styrelse. Kravet om kommunalbestyrelsens godkendelse gælder således også for stedfortræderindkaldelse, som sker i umiddelbar forlængelse af den samme stedfortræders midlertidige indkaldelse for det nu udtrædende eller afdøde medlem. Kravet gælder tillige for den senere fornyede stedfortræderindkaldelse, der skal ske, i tilfælde af, at en højere placeret stedfortræder, der har været indkaldt midlertidigt for et andet medlem, på ny bliver ledig og skal indtræde permanent i kommunalbestyrelsen.

Ud over at det af hensyn til ansvarsplaceringen i kommunalbestyrelsen er vigtigt, at det er rette stedfortræder, der sidder i kommunalbestyrelsen, har Indenrigs- og Boligministeriet ved sin konklusion lagt vægt på, at det er væsentligt, at der både i forhold til de berørte stedfortrædere, de øvrige medlemmer af kommunalbestyrelsen og offentligheden er klarhed over, hvem der som rette stedfortræder – eller (nyt) permanent medlem – er medansvarlig for kommunalbestyrelsens beslutninger og undladelser.

Nærværende notat er sendt til bl.a. Ankestyrelsen, KL og Kommunen.dk.